

ERM's årsrapport 2013: Overvågning og forvaltning af omstrukturering i det 21. århundrede

Resumé

Indledning

Årsrapporten for 2013 fra European Restructuring Monitor (ERM) præsenterer et retrospektiv over mere end et årti med måling af den indvirkning, som omfattende omstrukturingsaktiviteter har haft i Europa. Den sammenfatter omstruktureringstendenser på basis af en database, der indeholder oplysninger om over 16 000 store omstruktureringer – hver især generelt forbundet med mindst 100 jobtab eller -gevinster. Rapporten har navnlig fokus på at sammenligne aktiviteterne i perioden før krisen (2003-2008) med perioden efter krisen (2008-2013) for at identificere ændringer i forekomsten af forskellige former for omstrukturingspraksis og vise, hvilke sektorer der i beskæftigelsesmæssig henseende har været uforholdsmæssigt hårdt ramt af den globale recession. I rapporten indgår også en kritisk vurdering af alle ERM-aktiviteter, herunder de to nyere policy-orienterede databaser: offentlige støtteinstrumenter og lovgivning vedrørende omstrukturering. Endelig sætter rapporten fokus på fænomenet offshoring og kortlægger faldet i europæiske virksomheders offshoringaktiviteter siden begyndelsen af krisen.

Politisk kontekst

I januar 2013 godkendte Europa-Parlamentet en betænkning, hvori Europa-Kommissionen blev opfordret til at foreslå lovgivning om håndtering af ændringer og omstruktureringer. I betænkningen, der var udarbejdet af medlem af Europa-Parlamentet, Alejandro Cercas, indgik henstillinger om information og høring af arbejdstagere samt foregribelse og styring af omstruktureringer. Europa-Kommissionen har efterfølgende fremlagt planer om en "kvalitetsramme for omstruktureringer og foregribelse af forandringer", som vil udforme den aktuelle EU-lovgivning og EU-initiativer på dette område og omfatter bedste praksis, der skal gennemføres af alle aktører.

Som led i Europa 2020-strategien har Europa-Kommissionen fornyet sit tilsagn om at arbejde på at:

fremme omstrukturering af kriseramte sektorer mod fremtidsrettede aktiviteter, herunder gennem hurtig flytning af færdigheder til nye højvækstsektorer og markeder.

Kommissionen tilføjede, at medlemsstaterne skal:

arbejde tæt sammen med aktører i forskellige sektorer ... for at identificere flaskehalsproblemer og udvikle en fælles analyse af, hvordan vi kan bevare en stærk industri- og vid

Væsentlige konklusioner

- Politiske beslutningstageres og forskeres omfattende dokumenterede brug af databasen over omstruktureringer vidner om dens værdi som en enestående kilde til tværnationale data om virkningen af store omstruktureringer for beskæftigelsen i det seneste årti.
- På nuværende tidspunkt er der seks millioner færre europæere i beskæftigelse end ved begyndelsen af den økonomiske krise. Krisen har resulteret i en stigende polarisering af situationen på arbejdsmarkedet i hele EU med en arbejdsløshed på under 5 % (i Østrig) til næsten 28 % (i Grækenland).
- Under og efter krisen har der været en betydelig stigning i andelen af jobtab (som følge af omstrukturering), der kunne tilskrives konkurs eller lukning, og et fald i den andel, der kunne tilskrives offshoring eller udflytning samt fusioner og virksomhedsovertagelser.

- Sektormæssigt er der blevet nedlagt flest arbejdspladser inden for fremstillingssektoren og bygge- og anlægssektoren. Sammen tegner disse to sektorer sig for mere end 100 % af nettojobtabene siden 2008.
- Beskæftigelsen har holdt sig på et relativt godt niveau – og er endog steget – inden for nogle videnintensive servicesektorer (sundhed, uddannelse, it og informationstjenester samt liberale erhverv og videnskabelig og teknisk virksomhed) før, under og efter krisen.
- Sparepolitikker har betydet, at jobfleksibiliteten er skiftet fra hovedsageligt offentligt finansierede sektorer i 2008-2010 til private servicesektorer fra og med 2010. Mange af de største ERM-omstruktureringer siden 2008 er blevet gennemført inden for den offentlige administration, som har tegnet sig for en meget større andel af det samlede antal annoncerede jobtab siden 2008.
- Bil-/transportsektoren er en af de få større fremstillingssektorer, hvor beskæftigelsen er steget i det seneste årti. Næsten alle nettogevinsterne er opstået i østeuropæiske lande, hvilket bekræfter flytningen af produktionen østpå.
- Krisen har betydeligt mindsket graden af offshoring i Europa. Offshorings andel af jobtab som følge af omstrukturering toppede inden krisen i 2008-2009 (kvartårligt interval: 6 %-12 %) og har været lavere siden da (kvartårligt interval: 2,5-6 %).
- Halvdelen af de job, der bliver offshoret, forbliver i Europa. Den største gruppe af bestemmelseslande er de nye medlemsstater, der kom til i perioden 2004-2007, som tegner sig for en tredjedel af de udflyttede job. En anden tredjedel af de job, hvor der er tale om offshoring fra Europa, går til Asien.
- Mindst ét ud af hver seks job (17-18 %), der blev tabt som følge af omstrukturering i Danmark, Irland og Portugal, blev offshoret, hvilket er meget højere end EU-gennemsnittet på 6 %.
- Fremstillingssektoren tegner sig for hovedparten af de job, der bliver offshoret, i alle medlemsstater, undtagen Det Forenede Kongerige, hvor der hovedsagelig sker offshoring inden for servicesektoren.

- Over en fjerdedel (28 %) af jobtabene som følge af offshoring i ikke-indenlandske, EU-ejede virksomheder var en konsekvens af enten fuldstændig reshoring eller delvis reshoring til det land, der ejer virksomheden. Tyske og italienske virksomheder gjorde hovedsagelig brug af reshoring.

Politiske anbefalinger

I kølvandet på budgetkonsolidering og spareforanstaltninger er omstrukturingsaktiviteterne lige så fremherskende i den offentlige sektor som i den private sektor, hvis ikke mere. I betragtning af kendetegnene ved beskæftigelsen i den offentlige sektor – f.eks. større kollektiv repræsentation og større beskæftigelsesbeskyttelse – kan arten af de tilpasninger, der forhandles dér, være informative med hensyn til at identificere former for omstrukturering, der ikke nødvendigvis er forbundet med masseafskedigelser.

Den vanskelige situation i bygge- og anlægssektoren, hvor beskæftigelsen er blevet reduceret med mere end halvdelen i nogle af de medlemsstater, der er hårdest ramt af den finansielle krise, understreger betydningen af at foregribe og modvirke uholdbare vækstmønstre i sektorer, der er stærkt påvirket af forhold i forbindelse med kredittcyklussen.

Offshoringaktiviteter synes at være forholdsvis procykliske. Mens antallet af jobtab som følge af omstrukturering, der kan tilskrives offshoring, er faldet siden 2008, kunne en fornyet vækst på sædvanligt niveau være et tegn på en stigning i offshoring, navnlig inden for tjenesteydelser, som hidtil har været forholdsvis begrænset.

Data af god kvalitet er vigtige for den politiske beslutningsproces, og ERM spiller en vigtig rolle med hensyn til at formidle information og data om omstruktureringstendenser til politiske beslutningstagere på europæisk og nationalt plan. Det er imidlertid en udfordring for fremtiden at udvikle fælles europæiske politikker med henblik på at afhjælpe de stadig mere forskellige nationale arbejdsmarkeder.

Yderligere oplysninger

Rapporten *ERM annual report 2013: Monitoring and managing restructuring in the 21st century* (ERM's årsrapport 2013: Overvågning og forvaltning af omstrukturering i det 21. århundrede), findes på <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1380.htm>

Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til John Hurley, forskningsleder, på joh@eurofound.europa.eu